

PRAVIČICA

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/3 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četril leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnine na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

O razmerju med delodajavci in delojemavci.

(Referat dr. Al. Ušeničnika na delavskem kongresu v Trzinu.)

Dejalo se mi je, naj kratko izpregovorim o razmerju delodajavcev in delojemavcev. Zdi se mi, da se nam to razmerje najbolj razjasni, ako se ozremo nazaj v čas, ko še ni bilo delavcev v današnjem pomenu besede, industrijskih delavcev, ampak so delali v obrti mojstri, pomočniki in vajenci. Kaj je bilo značilno za tedanje razmere? Dvoje: skupnost in krščanski značaj.

Skupnost je bila življenska, socialna in gospodarska. Življenska skupnost: Mojster, pomočniki in vajenci so bili ena družina; skupaj so delali, skupaj sedeli k mizi, skupaj stanovali. Mojster je moral skrbeti za vzgojo in izobrazbo vajencev, kakor skrbi oče za vzgojo in izobrazbo otrok. Kar je bil mojster, to je postal čez kaj časa pomočnik, to zopet čez kaj časa vajenec. Stanovska čast je bila zadeva vseh. Gospodarska skupnost: Če je obrt prosperovala, je bilo dobro za vse. Tedaj gospodarstvo še ni bilo naravnano na dobiček, ampak le na dobiček zaslužek in pošteno, seveda kolikor mogoče udobno življenje. Višja gospodarska skupnost se je izražala v cehih, ki so družili vse obrtnike iste stroke, izravnavali nasprotja med njimi in naravnali vse obrtovanje na skupno blaginjo.

Krščanski značaj: V vsem gospodarstvu in v vseh odnosih so se uveljavljala krščanska pravna načela. Cehi so bili navadno obremenjeni s tujimi, ki so imele svoje kapelice ali svoj oltar, svoje bandero, svoje cerkvene shode, maše itd.

Seveda ne smemo misliti, da je bilo v dejanskem življenju vedno vse vzorno. Ljudje so ljudje, ki jim napačja Adamov greh vedno dosti zbriga in težav. Tako čujemo že tedaj o štrajkih pomočnikov, ki jih je povzročila nezadovoljnost s hrano in plačo. Vendar so bile razmere načelno in na splošno tudi dejansko dobre in prave.

Takoj pa moramo dodati, da razmere prav takšne niso mogle ostati in sicer zlasti iz dveh vzrokov ne. Prvi vzrok je bil ta, da se je z iznajdbo strojev obrt razširila v industrijo s tovarniškim obratom. Če je pa v eni tovarni zaposlenih 25, 50 ali še več delavcev, je jasno, da razmerje med delodajavcem in delavci ne more ohraniti družinskega značaja; ne morejo vsi sedeti z delodajavcem k eni skupni mizi, ne stanovati pod eno streho. Je pa še drugi vzrok. Z novim vekom se je tudi v dušah delavcev izvršil razvoj. Tudi delavce je prevzela upravičena želja po svobodi in samostojnosti. Delavci sami nočejo več takšne družinske skupnosti, da bi jim bil delodajavec gospodar kakor hlapcem ali deklam. Delavec hoče živeti s svojo družino svoje samostojno življenje. Zato je družinski značaj bolj in bolj ginil in je (razen malih ostankov v mali obrti) počasi popolnoma izginil.

Toda nikakor ni bilo treba, da je izginila vsa skupnost, tudi socialna in gospodarska, ne, da so izginila iz gospodarstva krščanska načela. Živo krščanstvo bi bilo v novih razmerah oblikovalo tudi nove oblike, ki bi se v njih izrazila socialna in gospodarska skupnost. Da se to ni zgodilo, tega je kriv liberalizem, ki je zavladal tudi v gospodarstvu. Liberalizem je pod pretvezo svobode razbil vso skupnost, tudi socialno in gospodarsko; na nje mesto je postavil laž

svobodne delovne pogodbe. Obenem je liberalizem izločil iz gospodarskega življenja krščanska načela, češ da nima gospodarstvo z njimi nobenega opravka.

Tako je nastalo novodobno razmerje med delodajavci in delavci.

Ker po liberalizmu tudi delovna pogodba ni imela več pravnega značaja, ni bilo treba delodajavcu nič več gledati na to, da je delavec človek, ki ima človeške dolžnosti in pravice, ki ima tudi naravno pravico, ustanoviti svojo družino. Če pa ima to pravico, mora biti delo po naravnem pravu na splošno tako plačano, da more delavec z njim preživeti sebe in svojo družino. Liberalizmu ni bilo teh naravnih pravic nič mar. Delo je postalo blago, ki se kakor drugo blago na trgu plačuje po ponudbi in povpraševanju. Kaj mar delodajavcu, če delavca glad prisili, da sklene delovno pogodbo, ki mu ne daje niti najbolj potrebnega za življenje? Saj mu je bilo svobodno ne skleniti je, pravi po naukih liberalizma delodajavec.

Po naukih liberalizma je postal delavec orodje, stroj, ki ga delodajavec kar najbolj izrablja, torej tako, da mu ob čim najmanjših stroških čim največ pridela. Saj je to po liberalizmu najvišji gospodarski princip! Zato čim nižje plače in čim daljši delovni čas in čim večja izraba delovnih sil! Zato so celo znanost upregli, naj premisli, kako je mogoče človeške sile kar najbolj porabiti in izrabiti (tako zvani Taylorjev sistem).

Tako je nastal kapitalizem, kjer ni več namen proizvodnje dobrin za človeške potrebe, ampak samo dobiček, profit. Profit je vse: po profitu se vse meri, njemu mora služiti vse. Delavci so le črepalke, pumpe za profit.

Seveda moramo priznati, da so posamezni delodajavci lahko dobri ljudje, ki bi delavcem radi pomagali. A sami ne zmorejo kaj prida, ker tudi nad njimi vlada kapitalizem ter jih grozi s konkurenco gospodarsko ubiti. Priznati tudi moramo, da so te razmere že nekoliko omilili socialni zakoni, ki jih je organizirano delavstvo kapitalistični družbi izsililo. Da uspehi niso še večji, je največ krivo delavstvo samo.

Naravno je namreč, da je proti kapitalističnemu izkoriščanju nastal med delavstvom odpor. Začel se je z organizacijo delavstva. In to je bilo dobro. Brez organizacije, sami samcati, delavci proti mogočni sili kapitala ničesar ne zmorejo. Le žal, da mnogo delavcev tega ni umelo in še danes ne ume! Kar je pa bilo veliko večja nesreča, je to, da se je velik del delavstva tudi sam vdal liberalizmu in je zavrgel krščanska načela. Tako se je pa sam odpovedal najsilnejši moči, ki je bila z njim. Brez krščanskih načel so pravica in krivica le prazne besede in tožbe o izkoriščanju le govornjenje brez zmisla. Brez krščanskih načel ostane le moč pesti. A takšno moč in sicer večjo ima tudi kapitalizem, ki stoji za njim liberalna država z vsemi bajoneti. In ko bi tudi ob kakem prevratu delavci zmagali, na sami sili ni mogoče osnovati pravega in zdravega družabnega reda. Seveda je tudi organizacija neka sila, toda če je organizacija osnovana na krščanskih načelih, je tudi nje sila naravno osnovana, to je, krščanska organizacija nastopa v imenu pravičnosti in v mejah pravičnosti in taka

sila si bo končno priborila priznanje in zmago!

Zato pa je, če naj se razmerje med delodajavci in delavci prav uravna, potrebno to dvoje in oboje: organizacija in krščanska načela.

Očitajo nam, ko naglašamo potrebo krščanskih načel, da tolažimo delavce z vero in nebesi. Prav nič ne tajimo: tudi to. Na zemlji ne bo nikdar popolnega raja — kdor ga obeta, le vara ljudi —, a kar ga je in ga bo, ga je in ga bo največ v veri in iz vere. Blagor delavcu, ki moli, ki živi s cerkvijo, ki posvečuje praznike, ki s svojo družino krščansko živi! Čim bolj globoka in čim bolj preprosta in živa bo ta vera, tem več veselja, tem več sreče bo zajemal iz nje. Prav tako je gotovo, da so mogoče v življenju razmere, ko je vera edina tolažba. Vendar ne naglašamo krščanskih načel samo zato, celo pa ne, da bi odvrčali delavce od dela za časno blaginjo. Naglašamo jih, ker je prav v krščanskih načelih protest proti kapitalizmu, proti vsemu izkoriščanju! Naglašamo jih, ker so krščanska načela za vse zadržavce in izkoriščevalce plameneč »mene tekkel — fares«! Naglašamo jih, ker so kršč. načela načela pravice ljubezni! Naglašamo jih, ker dajejo krščanska načela delavcem tudi moč in moštvo, ki vzdrži v vseh bojih in preizkušnjah!

In kakšno naj bi torej bilo po krščanskih načelih razmerje med delodajavci in delavci?

Osnova in podlaga vsega je, da se ustanovi in uveljavi zopet tista skupnost, ki mora med njimi biti. Spoznanje te skupnosti mora zopet prevzeti vse, delavce in delodajavce. Delavci se morajo zavedati, da so navezani na gospodarska podjetja. Če le-ta začno propadati, začno propadati tudi delavske družine. Če ni dela, ni kruha. Seveda se morajo te skupnosti zavedati tudi delodajavci. Izginiti mora mnenje, da je za delodajavca delavec le objekt gospodarstva, kakor so objekt tovarne in stroji, ki je njih edina naloga, da čim največ »neso«. Delavec je v gospodarstvu subjekt, kakor je subjekt delodajavec sam. Delodajavec in delavec skupno proizvajata gospodarske dobrine, zato morata tudi uživati sadove skupnega dela!

Kako naj se uveljavi ta skupnost gospodarsko in dejansko?

Tu so možne razne stopnje in stopnjema se bo razvoj najbrž vršil.

Prva stopnja je, da zadobi delovna pogodba zopet pravnega značaja, to se pravi, da se zopet vzbudi zavest o pravičnih plačah. Ni vsaka dogovorjena plača že pravična, ampak plača mora biti takšna, da more delavec z njo živeti. Najbolj se bližamo takšni ureditvi plač v sedanjih še ne urejenih razmerah s kolektivnimi tarifnimi pogodbami. Če se določajo delovni pogoji in plače med delodajavcem in posameznim delavcem, je kaj lahko mogoče, da delodajavec izrablja stisko in potrebo delavske družine sebi v prid. Ako določa plače in delovne pogoje z delodajavcem organizirano delavstvo, torej skupno, kolektivno, (različno za razno delo) različno tudi za delovna leta, torej po nekakem tarifu), je dosti bolj verjetno, da bodo plače pravične. (Premoči delavstva nad podjetniki se doslej še ni bati!) Potrebni so pa seveda tudi delavski odbori ali delavski sveti, da pazijo na to, ali se delovni pogoji izpolnjujejo, in da branijo pravico.

Druga stopnja: V sedanjih razmerjih razmerah plače skoraj ne morejo biti zadostne, ker se mora delodajavec vedno boriti s konkurenco in zato tudi sam živi v vedni negotovosti. Če torej podjetja nosijo

»dobičke«, tisti dobički navadno niso čisti dobički, ampak je v njih en del neizplačanih delavskih plač. Zato pa pravičnost zahteva, da so tudi delavci deležni teh prebitkov. Iz tega pa sledi seveda pravica, da imajo po svojih zastopnikih vpogled v vodstvo podjetij: kakšni so stroški, kakšni prebitki, kako se uporabljajo itd. Seveda treba za to zrelosti in resnobe, torej vzgoje in izobrazbe. Neizobraženi in lahko-miselni delavci, ki ne znajo presoditi, da treba za pametno gospodarstvo prihrankov (za nove investicije, za popravila, za poravnavo morebitnih bodočih izgub itd.), bi najrajši vse prebitke pograbili in tako uničili delodajavca in sebe.

A tudi tedaj, ko bi takega deleža delavcev pri dobičku ne zahtevala pravičnost, je gospodarsko modro in načelno skupnosti primerno, če se ta deležnost uvede. Ako delodajavec in delavec skupaj proizvajata, je tudi prav, da sta skupno deležna dobička!

Tretja stopnja: Zavest skupnosti bo prisodila ali priborila delavstvu sčasoma tudi pravico soodločevanja in solastninsko pravico. Tudi tu je možnih več načinov. Tuintam so že začeli s tem, da dajejo delavcem delnice. Kot delničarji imajo tako besedo pri podjetjih, a tudi večji interes prospevanje podjetja. V »Pravičici« smo pa čitali, kako skušajo uveljaviti to solastninsko pravico v Belgiji. Delavce zastopa organizacija. Njej plačujejo delavci potrebne deleže, organizacija pa kupuje s tem kapitalom delnice in dobiva tako pri podjetjih vedno važnejšo in odločilnejšo besedo. Ni nemogoče, temveč celo verjetno, da bodo v bodočnosti organizacije postale samostojne lastnice podjetij. Tedaj bi vsako izkoriščanje samo po sebi prenehalo, saj bi delavci delali za svojo organizacijo in torej zase. Seveda si zopet ne smemo tajiti, da bi zahteval takšen gospodarski red jako izobrazeno, predvsem pa dobro vzgojeno in disciplinirano delavstvo. Brez izobrazbe in vzgoje pa za delavstvo lepše bodočnosti sploh ni!

V teh smereh se odpira torej delavstvu boljša bodočnost. Četudi ni še vse jasno, je vidna vendar pot in vsaj v medlih obrisih tudi cilj. Tudi sedanji delodajavci in podjetniki morajo spoznati, da se poraja nov čas, ki bo delavstvu bolj pravičen. Vedno močnejša bo v človeštvu zavest, ki jo je izrazil Ernst Abbe, jenski vseučiliški profesor in lastnik mogočnega in bogatega podjetja »Zeisswerk«, s temi besedami: »Moje bogastvo je bilo možno le s sodelovanjem drugih. Po sedanjih pravnih nazorih je sicer to bogastvo moja zasebna last, a po mojem naravnem čutu je, kolikor pre-sega primeren zaslužek za moje osebno delo, javna dobrina in naj bi bilo zato javna last.« A kdo pri pridobivanju bogastva v novodobnem gospodarstvu bolj sodeluje kakor delavstvo? Komu gre torej bolj pravica soodločevanja in delež sadov kakor njemu?

Delavstvo pa se mora bolj in bolj zavedati, da zahteva nov čas od njih, kakor smo ponovno naglasili, izobrazbe, vzgoje in, recimo še, velike požrtvovalnosti. Ne gledati samo na sedaj in nase! Tudi med delavci samimi mora vladati zavest skupnosti. Če ne bodete še vi uživali sadov svojega truda, jih bodo uživali vsaj delavci, ki bodo prišli za vami, delavski otroci, kakor vi, vaši bratje in vaše sestre! Brez žrtve ni zmage. To morajo vedeti zlasti krščanski delavci, saj je krščanstvo religija križa!

Še nekaj. Krščanska načela branijo, da bi se krščanski delavci družili v eno organizacijo s socialnimi

demokrati, ki krščanska načela zametajo. Morejo pa skupaj v borbo v posameznih slučajih, saj je mnogo skupnih socialnih zahtev in socialne krivice, ki enako tlačijo vse.

Če naj vse povzamemo v kratke besede, bodi sklep ta: Vsi delavci v organizaciji, a ta organizacija naj zajemlje najglobljo moč iz krščanstva in krščanskih načel!

Resolucije.

Krščansko socialistično delavstvo zbrano dne 16. in 17. oktobra t. l. na prvem splošnem strokovnem kongresu tovarniškega delavstva v Tržiču ugotavlja:

1. Da prezira sedanja vladajoča družba vse soc. pravice delavstva. Prezira osemurni delavnik; vpeljava skrajno reakcionarne delovne rede in tepta delavske kolektivne pogodbe; naskakuje delavsko soc. zavarovanje in zaščito; izrablja mladostne delavce in se prav nič ne zmeni za zakonito delavsko varstvo; odpušča v masah delavstvo z dela; preganja delavske zaupnike in zaupnice.

2. Da ta družba ne le prezira soc. pridobitve delavstva, ampak da otežuje njegovo eksistenco s tem, da obremenjuje njegove plače, dasiravno ne dosegajo niti minimalnih plač, z neposrednimi davki, dá, povzpela se je celo tako daleč, da se ni pomišljala, ustvariti najbolj nesocialen davek — davek na ročno delo.

3. Ker ve na kongresu zbrano delavstvo, da nima vladajoča družba niti srca, niti volje, da bi odpravila neštete krivice, sploh ne protestira proti tem krivicam, ampak pribije, da mora delavstvo samo pristopiti k reševanju svojih zahtev. Vsled tega podarja kongres z vso močjo, da je re-

šite delavstva le v trdni in strumni delavski strokovni organizaciji.

Z nič manjšim poudarkom pa pribija kongres, da je edino v krščanstvu podan trden in zanesljiv fundament, na katerem sme in more graditi delavstvo svojo bodočnost.

4. Kongres poziva delavstvo, da pristopi v vrste krščansko soc. delavstva in da se v njih ramo ob rami bori za zmago delavskih pravic.

5. Kongres naglašá posebej pomeni krščansko soc. delavskega tiska za naš pokret. Zato poziva vse kršč. soc. strokovne organizacije in njihove člane, da store v polni meri svojo dolžnost glede razširjanja svojega glasila »Pravice« in krščansko-socialističnih brošur. Zlasti pa mora biti vsak krščanski socialist brezpogojno naročnik svojega lista »Pravice«.

6. Nadalje protestira kongres najodločneje proti zopetni nameri demontiranja kovinarske industrije ob mejah. Ne le, ker bi ta korak uničil obstoj tisočem delavstva, predvsem kovinarskega, marveč ker tudi ni za ta korak nobenega stvarnega vzroka. Vsled tega zahteva kongres od odločujočih činiteljev, da to namero opuste in da ne sekajo še globokejših socialnih ran v izmučena telesa našega proletariata.

za vzrok odpusta, je preklical odpust po dotičnem službenicu in s tem popravil krivico. Da se pa upajo postopati nekateri ljudje na opisani način, so krivi pa tudi sami delavci, ker stoje izven organizacij. Neorganiziran delavec bo vedno izigran. Od organizaciji, ki so odvisne od kapitalistov, pa tudi ne more delavec ničesar pričakovati. Zato naj se zaveda vsak delavec, da je njegovo mesto edino v »Zvezi tovarniškega delavstva«. O terorizmu, katerega hočejo uganjati nekateri osebe nad delavci, ki niso njihovega političnega mišljenja, pa pozneje. Pri tej priliki pa še opozarjamo tovariše, da si naroče tudi glasilo »Jugoslovanske strokovne zveze« »Pravico«.

Križev pot velenjskega rudarja.

Razmere, v katerih žive velenjski rudarji, so nevzdržne in zahtevajo takojšnjo pomoč. Že dve leti in pol je preteklo, odkar je bilo vpeljano praznovanje delovnih dni. Delavstvo napravi mesečno komaj 17 do 18 šiltov. Povrhu so pa še plače tako nizke, da ni moglo izhajati delavstvo niti ob normalnem obratu. Kvalificirani delavec zasluži pri sedanjih razmerah mesečno 765.40 dinarjev. Od te vsote se mu pa odtegne za bol. blagajno 25 Din, za starostno zavarovanje 35 Din, za Rudarsko zadružno 14 Din. Skupaj 74 Din. Po tem odbitku mu ostane za preživljanje svoje družine, ki šteje v velikih slučajih do 8 glav ali še čez, 691.40 Din. Vsakemu mora biti jasno, da je tak položaj obupen, posebno še sedaj pred zimo. Vsa naša javnost se mora zganiti in zahtevati z vso odločnostjo, da se odpravijo taka praznovanja. Istotako se mora zopet obnoviti delavska pogodba iz leta 1923, katero je generalna direkcija lansko leto svojevoljno ukinila ter delavstvu odtrgala plače za 30 do 50 odstotkov. Mora se tudi priznati delavstvu prejšnji kvantum premoga za kurjavo. Prepričani smo, da bi naša vlada dovolj sredstev, da bi ugodila upravičenim zahtevam delavstva, če bi hotela. Vlada se naj zaveda, da obstoji država tudi iz delavcev, ne pa samo iz kapitalistov in da bo država sigurno propadla, če propade delavec, eden največjih ustvariteljev dobrin, katere nudijo eksistenco družbi in tudi državi.

Političen pregled.

V sredo se je skupščina sestala na jesensko zasedanje. Izvolilo se je zopet staro skupščinsko predsedstvo. Obenem je vlada predložila zakon o spremembi čl. 205. zakona o državnem prometnem osebju, s katerim

naj bi se nestalnost železničarjev podaljšala za tri leta. Opozicija je proti predlogu ostro nastopila. V vsej državi je nastal med železničarji odpor proti temu zakonu. V nedeljo je bilo polno protestnih shodov.

Ves teden se v časopisju piše o vstopu SLS v vlado. Dr. Korošec pa svoje načrte previdno skriva in čaka na razvoj dogodkov. Gotovo je, da ne bo vstopil v vlado, ki bi bila samo kratko časa na čelu države. Predvsem je potrebno, da dasta radikalni in Radičev klub zadostna jamstva, da bo vlada res lahko delala.

Pretekli teden so oboleli kar trije voditelji radikalne stranke. Nikola Pašić se je takoj po prihodu v Beograd prehladil, vendar pa ne počiva, ampak neprestano sprejema obiske in se poučuje o položaju. Kakor se zdi, najvišji krogi njegovih načrtov ne gledajo simpatično. Najbrže mu bodo metali polena pod noge, ako bo skušal sedanjo vlado prisiliti k ostavki.

V Avstriji je sestavil novo vlado dr. Seipel. Z njo se je predstavil skupščini, ki mu je izrekla z veliko večino glasov zaupnico.

Tudi na Češkem so imeli krizo. Novo vlado je sestavil Švehla. Pri razpravi o vladni deklaraciji je nova vlada prestala prvo preizkušnjo. Debata je namreč potekla popolnoma mirno in je vlada dobila zaupnico velike večine. V tej vladi so namreč zastopane sledeče stranke: agrarna stranka, češka ljudska stranka, slovaška ljudska stranka, nemški krščanski socialci, nemški agrarci, češka in nemška obrtna stranka, narodni demokrati in ogrski nacionalci. Vlada razpolaga s 159 glasovi večine, opozicija pa 113. Zanimivo je, da so v to vlado prvič vstopili Nemci. Slovaška ljudska stranka še sicer nima zastopnika v vladi, pač pa je za sedanjo vlado že glasovala.

Naročnikom

ki nam dolgujejo naročnino za september in oktober, smo priložili danes položnice. Prosimo, da nam vsak poleg zaostanka nakaže naročnino vsaj še za en oziroma dva meseca naprej. Skupno torej 15 Din. — Mnogo dela in stroškov pa nam prihrani, kdor nakaže naročnino za tri mesece naprej. — Naročnikom pa, ki nam dolgujejo naročnino več kot za dva meseca nazaj, pa smo poslali opomine in položnice v kuvertah. Te še prav posebno prosimo, da nam nemudoma nakažejo na opominu označeni znesek, da jim ne bo treba lista ustaviti.

Uprava »Pravice«.

Agitirajte za »Pravico«!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Dol pri Ljubljani. V tovarnah olja in barv v Dolu pri Ljubljani se pojavlja čimdalje hujša industrijska kriza. Posledica krize je ta, da je bilo odpuščenih več delavcev, ostalim pa se je skrčil delovni čas za polovico. Pripomniti je treba, da se po vojni v teh tovarnah še ni pojavila kriza, nasprotno bila je vedno dobra konjunktura, tako da je delavstvo že par let sem delalo 10 in še celo 12 ur na dan. Sedaj pa, ko se je delovni čas skrčil za polovico, pa delavstvo zdihuje in tarna. Ne ve se, kako daleč bo šla kriza naprej. Ravno tako se ne ve pravih vzrokov nastale krize. Dejstvo pa je, da se delavstvo mnogo premalo zanima za to krizo, od katere zavisi tudi njegov položaj. Delavstvo v teh tovarnah je sicer organizirano, žal pa se premalo, mnogo premalo zaveda, zakaj je organizirano. To dokazuje dejstvo, da se delavstvo odteguje organizaciji ravno takrat, ko bi

moralo biti v organizaciji najbolj tesno združeno. Vprašamo se, zakaj pa smo organizirani? Ali morda zato, da se v skupnosti borimo, kdo bo smel delati 12 ur na dan, ali pa zato, da se v času krize pomagamo iz položaja, pa naj si bo na ta ali oni način? Če bo delavstvo zapuščalo organizacijo ter na lastno roko odtrgovalo določene prispevke za organizacijo, potem je to znak, da kriza še ni dorasla in da se delavstvo ustraši samega sebe ravno takrat, ko bi moralo pokazati celega moča v organizaciji. To naj zadostuje, h krizi sami se bomo pa še povrnili.

Št. Pavel pri Preboldu. V naši tovarni si laste nekateri nastavljeni preveč pravic. Tako je bila 9. oktobra t. l. odpovedana služba nekemu družinskemu očetu in njegovemu sinu brez povoda, dasiravno služi oče že 8 let v tovarni v popolno zadovoljivost. Ko sta se podala odpuščena delavca k g. ravnatelju, da bi zvedela

za rešitev Francije in da se izpolni sklep narodne skupščine. Dne 11. januarja 1872. je namreč eden najradikalnejših poslancev, Jean Brunet, stavil v zbornici predlog:

»Štejem si v čast predlagati, naj izreče narodna zbornica, da položi Francija svojo usodo v roke Kristove. Bog je v svoji pravici obiskal Francijo s strašnimi kaznimi. Francija je zatajila svoje najboljše sinove in zaničevala Kristusa, ki jo je obsul z dobrotami. Gre za to, da rešimo domovino iz zmešnjave in jo zopet privedemo k veri. Zato predlagam:

1. Francija se posveti, da bi ozdravela od svojih bolečin in vstala k novemu življenju, vsa vsemogočnemu Bogu in Kristusu Zveličarju.

2. V dokaz neomahljive vdanosti sezida Francija cerkev v Parizu.

3. Ta cerkev Kristusova, kakor tudi zastava Francije naj nosi naslednji napis: Bog brani Francijo; Kristus je zmagovalec; On vlada in ukazuje!»

Skupščina je predlog sprejela s 382 glasovi proti 138 in votirala skoro milijon frankov za zidavo. Najvišji blagoslov je podelil sv. oče Pij IX. in daroval 20.000 frankov. Tekom prvega leta je francoski narod zbral milijon frankov in tako je že 16. junija leta 1875. položil prvi kamen za zgradbo pariški nadškof Guibert ob navzočnosti predsednika republike Mac-Mahona, drugih ministrov, poslan-

cev in neštevilnega ljudstva. Ko bi morali dograditi zadnji stolp svetišča in položiti zadnji kamen 2. avgusta, je izbruhnila svetovna vojna 1914. Zato se je izvršila posvetitev cerkve šele 16. oktobra 1919. po nadškofu kardinalu Amette. To je zgodovina Montmartra, sedaj Sacré Coeur de Jésus!

Kakšno življenje vlada na Montmartru? Ko sem prišel iz Lurda in pripovedoval svoje globoke vtise pobožnosti v tem najlepšem verskem kraju na svetu, ko sem navduševal za Lisieux, kjer sem obiskal sv. Terzijo Deteta Jezusa, hodil po njeni hiši, obiskal samostan, kjer je pokopana, so mi pariški katoličani dejali samo eno: Montmartre, pojdite tja, tam boste našli najlepše. Prvi petek v avgustu je bilo, ko sem stopal po neštevilnih stopnicah. Utripalo mi je srce, da vidite biser nekdanje katoliške Francije. Kako te prevzame prekrasen razgled, ki se ti odpira po mestu, a krasota, ko vstopiš v cerkev, oko ti uide daleč v presbiterij, visoko nad oltarjem blešči moštranca in v njej kraljuje Gospod. Tu je pobožnost doma, da sem strmel. Množica ljudstva je nepremično klečala in sledila sv. maši, donele so orgle in ko je pozvonilo k pojedini sv. obhajila, so nemo vstajale postave in dolgo časa je obhajal duhovnik. Eni so okrep-

čani odhajali in zopet so prihajali drugi, da se napolnijo z milostjo in dobrotjo. 27. februarja l. 1881. se je zbrala dvanajstotica odličnih katoličanov in začela gojiti češčenje presv. Rešnjega Telesa in to je poživilo življenje katoličanov in od leta 1919. je dan in noč neprestano izpostavljeno Najsvetejše. Častilcev je mnogo in odlikujejo se zlasti delavci. On, ki se trudi, da preživi sebe in družino, on se žrtvuje rad za Gospoda. Nočno stražo imajo večinoma delavci. Pretresljivo jih je gledati, kako v spodnjih prostorih razpostavijo svoje postelje in se za polovico noči podajo k počitku. Tu je ogenj pravega verskega življenja v dušah posameznikov in v družinah. Brez božje milosti ne bo boljšega in srečnejšega življenja proletarcev!

III. Palais de la femme.

Z vseučiliškim profesorjem dr. Fabianom iz Ljubljane sva si ogledala to ogromno palačo ameriške Armade rešitve (Armée du salut). Glavni namen je: rešiti dekleta in ženske ceste in jim nuditi stanovanje za čas, ko si iščejo službo, ali pa, kadar ne morejo dobiti stanovanja. Hiša je ogromna. Ima 5 nadstropij s 743 sobami. Vsaka soba je opremljena z vso opravo. Večinoma so enoposteljne sobe. Vse je zelo higienično. Vrhu tega je velika obednica,

Ante Kordin.

Francoske slike.

(Dalje.)

II. Montmartre.

Malokje je osredotočeno toliko zgodovine Francije, kakor je to Montmartre v Parizu. Je to grič, ki se dviga na severni strani Pariza in nudi najlepši razgled čez vse mesto. Kronist Doublet ga imenuje »l'oeil et le coeur de la France« (oko in srce Francije). Tu so se dvigali prvi poganski templi — Druidov in pozneje je bilo to svetišče Marsa in Merkurja. (Abbé p. Laligant izvaja ime Montmartre iz Mons Martis, a je dobilo svoje najlepše ime v Mons Martyrum.) Tu so se izvršila mučenja prvih oznanjevalcev krščanstva, tu so odsekali glavo sv. Denisu in njegovim tovarišem (prekrasna je slika tega prizora v Panteonu!), katerim na čast so sezidali kapelico mučencev. Skozi vso bojno dobo francoske zgodovine je Montmartre imel važno vlogo, tja v leto 1870./71., ko je po porazu »velikega naroda« (Francoski so bili namreč tega leta premagani od Nemcev) vstala želja cele Francije, da se na Montmartru zgradi svetišče v čast Srcu Jezusovemu, kakor pravi ustanovna listina, »da se izpolni obljuba naroda dana Srcu Jezusovemu, za osvoboditev suverenega papeža in

Iz viničarskih krajev.

Letos je bilo opaziti nekako različno gibanje pri menjavanju služb. Kakor so pripomogli k temu viničarji, tako tudi vinogradniki sami. Posamezni viničarji so se zavezali vstopiti v službo sedaj tu in potem zopet drugje. Podobno so vinogradniki v prvem času najeli viničarje s polumesečno pogodbo, katero so pa prelomili pozneje; vrnili knjižice novonajetemu viničarju, kateri je pa med tem časom dobil zopet od drugih gospodarjev migljaj, naj pri njih vpraša za službo. Nobenega pravega merila ni opaziti pri sklepanju in odpovedi viničarskih služb. Ako bo tako tudi v prihodnjih letih, bo nastala prava panika. Vinogradnik ne bo gotov, kako dolgo mu bo služil viničar; obratno pa bo viničar zopet v dvomu, če mu gospodar ne bo, mogoče iz trte izvitega vzroka, v teku 14 dni odpovedal službe in ga z oblastnimi organi zapodil. Glavni vzrok te vsestranske negotovosti je neupoštevanje viničarskega zakona na eni in nepoznanje istega na drugi strani. Akoravno so še v veljavi vsi avstrijski viničarski zakoni iz let 1865., 1886. in 1898., vendar se malo kje vpoštevajo, kljub nekaterim dobrinam, ki jih vsebujejo. Vobče mnenje je, da štari viničarski zakoni ne veljajo, novi pa da niso od vlade potrjeni, vsled tega da je dovoljena za sklepanje in vpoštevanje delovnega razmerja popolnoma samostojna pot.

Posledica takega pojmovanja viničarskega zakona je, da se iščejo viničarji potom javnih razglasov pred farnimi cerkvami kakor tudi potom pozvedovanja pri viničarski organizaciji. Povpraševalci so večinoma vinogradniki, često zelo ugledne osebe. Značilno pa je, da te osebe nikoli ne naštevajo pravic viničarja, ampak le pogoje za sprejem. Viničar mora imeti toliko in toliko delazmožne družine, nadalje, da mora biti strokovno izobražen, da mora imeti lepa spričevala in slično. Kar je pa še najhujše je to, da se sklepajo taka službena razmerja brez pisanih dogovorov — na pošteno besedo. Ker ostane v največjih slučajih taka pogodba v veljavi eno leto ali pa še ne, se prične s prihodnjim letom zopet pogajanje, ali pa sploh ne pride do njih. V takem slučaju si mora iskati viničar službo drugod. Dokaze za take slučaje nudi lahko centralno tajništvo viničarske zveze vsak čas.

Prepisi stvarnih in upravičenih pritožb viničarjev, članov organizacije, pričajo o tisočih in tisočih dinarjih, katere se jim je hotelo gori navedenim potom odvzeti. Kapitalizem s svojo sebičnostjo je tukaj začel izpodjedati temelje gospodarsko šibkejših slojev in to se od prevrata sem čuti vedno bolj in bolj. Nezadovoljivi delovni pogoji, nestalnost v službah,

negotovost za pogojeni zaslužek itd., vse to mora tudi najpoštenjšega viničarja spraviti v obup, že z ozirom na svojega prizadetega tovariša.

Odvč bi bilo tukaj dokazovati, koliko trpi v tem oziru skupni gmotnogospodarski položaj viničarskega stanu. Profitarstvo in pritisk vinogradnikov nad viničarskim slojem se bo v doglednem času maščeval nad gospodarji samimi. Dokaz temu so prazne viničarije tistih gospodarjev, kateri so nekoč po svoji dobri gospodarski eksistenci sloveli pri viničarjih daleč na okoli. Rodbina je na istem mestu prešla v rodbino. Danes se viničar ne ustali niti za eno leto. Sledi mu praznota. Temu pa sledi za vinogradnika pomanjkanje kvalificiranih delavcev, vsled česar trpi na pridelku, trpi na gospodarstvu, in z ozirom na mnogoštevilne take primere trpi celokupnost. Da se tako stanje ozdravi, je v dobrobit skupnosti.

Vseh nas zahteva mora biti: Uzakonjenje viničarskega reda in s tem, vsaj v podanem oziru, postavitve mejnika, kako daleč sme nastopiti vinogradnik in enako tudi viničar.

Predvsem je nujna potreba ustvariti močno viničarsko organizacijo, kateri bo pod svojim spretnim vodstvom znala brzdati razpaljene strasti svojih članov in jim v nadomestilo istih nuditi prepotrebno splošno in strokovno izobrazbo. Za menjanje služb naj bi imela organizacija svojo »Viničarsko posredovalnico služb«, na katero bi se mogli viničarji, kakor tudi vinogradniki obračati s pisanimi pogoji in kjer bi se tudi sklepale pisane pogodbe. S tem bi se službeno razmerje veliko zboljšalo, večina krivic odstranila, zato je potrebno, da se razpravlja na našem prvem viničarskem kongresu, ki se bo vršil v Ljubotmeru 7. in 8. decembra t. l., tudi o tej točki naših programatičnih zahtev viničarskega sindikata.

Žena z zaprtimi očmi.

Je naslov našemu novemu romanu, katerega pričnemo priobčevati s prihodnjo številko. Avtor njegov je eden najboljših sodobnih francoskih pisateljev. Kot pariški župnik ima dovolj prilike, da razbere vso bedo in revščino oseb, ki so prepuščene moderni družbi. Nositeljica našega romana je taka obžalovanja vredna oseba. Pisatelj opisuje njene boje tako pretresljivo in napeto, da človeka takoj zajame in bi vedno in vedno čital. Somišljenike opozarjamo na ta roman in vabimo, da se takoj naroče na »Pravico«.

Zahtevajte »PRAVICO« po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih!

Tedenske novice.

Poročil se je dne 16. oktobra t. l. v Splitu g. Avgust Cvikelj, bivši glavni strokovni tajnik JSZ z gđ. Marijo Ažman. — Dne 17. oktobra t. l. se je pa poročil na Brezjah g. Filip Uratnik, tajnik Delavske zbornice. Obema obilo sreče!

Borza dela v Celju. S 15. okt. je pričela poslovati borza dela v Celju, ki ima uradne prostore v hiši »Prve hrvatske štedionice« nasproti kolo-dvoru. Za stranke uraduje vsak delavnik od 8. do 12. ure. Telefon št. 119. V svrhu hitrejšega in uspešnejšega poslovanja pri posredovanju dela in služb, ozir. delovnih moči, se naproša interese, ki se na borzo dela pismeno obračajo, da v prijavi navedejo potrebne podatke in sicer delodajalci delovne in plačilne pogoje, ter zahteve in želje glede delovnih moči, delojemalci pa osebne podatke (starost, stan, število družinskih članov, bivališče itd.) ter zahteve in želje glede plače in delovnih pogojev, kje so bili zadnjič zaposleni, število brezposelnih dni itd. Vsakokratni prijavi ali dopisu je priložiti znamko za odgovor. Legitimacije za polovično vožnjo, ki morajo biti opremljene s sliko, se izdajajo le proti predložitvi dokaza, da je dotični res brezposeln, ozir. da potuje v svrhu iskanja dela. Kot dokaz služi dopis ali potrdilo delodajalca, potrdilo županstva itd. Ker je hitro poslovanje borze dela predvsem v interesu strank samih, se priporoča, da se pri dopisovanju ravna po gornjih navodilih.

Knjigovodski in nemški tečaj. Kulturno prosvetni odsek Delavske zbornice je priredil za delavce in nameščence v Ljubljani poleg dramatične šole tečaj za knjigovodstvo in korespondenco ter za nemščino (za začetnike). Oba tečaja se bosta vršila na srednji tehnični šoli (na Mirju), v sobi št. 5 — vhod iz Gorupove ulice 10, čez dvorišče. Knjigovodski tečaj se prične v sredo 3. novembra, nemški pa v petek 5. novembra, oba ob 7. uri zvečer. Vsi prijavljeni naj se zberejo že pred to uro. — Naknadne prijave sprejema prosvetni odsek DZ v Gradišču št. 2 še do 1. novembra.

Vsem okrajnim in občinskimi diplomiranim babicam. Vse okrajne in občinske babice naj takoj javijo društvu diplomiranih babic višino svojih plač. Zadeva je zelo nujna. Odbor mora imeti podatke zbrane najkasneje tekom 8 dni.

Kruta smrt nam je ugrabila iz naše sredine našo dobro in marljivo tovarišico gospo Franjo Černe. Ko se je začelo ustanavljati naše društvo, je bila ena prvih, ki je bila pripravljena sodelovati, in se ni ustrašila nobene truda. Z vsa verno se je oprijela poverjenega dela ter je kot bla-

gajničarka vodila svoje posle v najlepšem in vzornem redu. Marsikateriokrat je trkala na vrata v prid društva in s tem gladila pot za boljšo bodo-

Društvo dipl. babic v Ljubljani naznanja v globoki žalosti, da je njih dobra koleginja ter bivša blagajničarka, gospa

Franja Černe

babica

v soboto, dne 23. t. m. preminula. Pogreb se je vršil dne 25. t. m. ob 16 iz mrtvašnice dež. bolnice. Ostane nam v večnem spominu, ustanoviteljica in boriteljica društva.

Odbor.

nost, a sredi njenega plodonosnega dela ji je smrt preragala nit življenja in njene velike nade. Zato bodi čast in slava njenemu spominu.

Zopet nove žrtve planin. Pred dobrim tednom je šel v Vrata in triglavsko pogorje akademski slikar A. Gorup. Ker je pa nenadoma nastopilo snežno in viharno vreme, se je najbrže izgubil in tako našel prezgodnji grob. Trupla dosedaj še niso našli.

Najdenček. Dne 21. oktobra so našli železniški delavci na drugi strani predora v Vel. Loki novorojenčka, katerega je vrgla neka nezakonska mati iz vlaka. Otroček je bil še živ, toda pohabljen vsled padca. Otroka so dali v oskrbo neki dobri ženi, ki ga je dala še isti dan krstiti. Naslednji dan je otrok umrl vsled poškodb, mater so pa baje tudi že aretirali.

Zločinska tolpa zasledena. V varaždinskem okraju in v vzhodni Štajerski je ljudstvo nadlegovala že delj časa dobro organizirana roparska tolpa. Tudi več umorov ima na vesti. V noči od 11. na 12. junija je bilo vlomljeno v trgovino Alojzija Herge v Maruševcih. Tolpa je odnesla manufakturnega blaga v vrednosti 40.000 Din. Zasledovanje za zločinci je bilo brezuspešno. V noči od 27. na 28. septembra je bila izropana trgovina Ivana Magovca v Križevljanih. Tolpa je tudi tukaj odnesla blaga za 20.000 Din in

kjer lahko obeduje hkrati 600 deklet. Za zabavo je dvorana lepo poslikana. Za sestanke in konference verske (protestantovske) in moralne vsebine je posebna soba. V hiši je še biblioteka, telovadnica in velika pralnica. To je morebiti ena največjih socialnih ustanov v Parizu. Je mednarodna in lahko vsako dekle najde tu stanovanje. V času, ko sem bil tam, je bila nastanjena neka Slovenka. Škoda je le, da nimamo katoličani toliko sredstev, da bi mogli v takih mestih imeti slične ustanove. (Nekaj malega iz zgodovine te Armade. Ustanovil jo je leta 1865. William Booth in jo imenoval »veliko križarsko vojsko modernega časa proti vsemu zlu«. Svojo dolžnost kaže Armada v 82 deželah. Ima 2486 ustanov (zavodov), službenega osebja 29.430 in nudi v enem letu 8.838.000 postelj za prenočišča. Tednikov izdaja v raznih jezikih v 1.750.000 iztisih. Kje smo katoličani? Moderni namreč, pred nami so bili katoličani v prvih vrstah!)

IV. Pariško življenje.

Pariz je gotovo najlepše mesto na svetu. Šteje 3—4 milijone prebivalcev. Pariške ulice so kakor ogromne reke ljudi, avtomobilov, voznikov itd. Tu vse brzi z neko naglico. Vsakdo pazi, da ne zamudi minute. Saj so to razdalje 7 kilometrov, ki jih moraš

zbrzeti, ali peš, ali z avtom, navadno pa z Metro. To je podzemna železnica. Gotovo predragocena tehnična iznajdba za Pariz. Pod zemljo je prav za prav šele pravi človeški promet. Tu ti vozi električna železnica z brzino, da kmalu prehiti dolge razdalje. Tu se malo govori, vse gleda na napis postaj. Že se vsuje množica ljudi in vstopi nova. Vsakdo bere časopis! Na javnih prostorih Francoz malo govori. Tudi v gostilni. Je pa zelo fin, postrežljiv, da si vesel njegove družbe. Metro! Vozi tudi pod reko Seno. So to velikanski železni oboki pod strugo reke in v njih drči vlak. Da bi voda prejedla, bi bilo v hipu vse podzemlje v vodi. — Pariška posebnost je Tour d'Eiffel. Visok je 137 m. Prelep razgled je po mestu in po lepih gozdih, ki so v pariški okolici. Sploh ima Pariz lepe nasade, parke in nudi meščanu dovolj razvedrila.

Pariška moda. Francozinja ima fin in takten okus in zlasti Parižanka. Ko so od kardinala Duboisa hoteli, da nastopi proti modi, jih je on zavrnil, da nima razloga, ker je moda v Parizu dostojna. Lahko rečem: v vseh javnih prostorih, kjer se zbirajo pošteni ljudje, je bilo vse kar najbolj dostojno. Izjeme pa le potrjujejo pravilo. Obleka Parižank je visoko zapeta pod vratom, krilo dolgo. Zlasti v cerkvah si naletel skoro samo na črna krila, vsaka ženska ima v

cerkvi pokrivalo. Bubi-frizur sem srečaval daleko manj kot v Ljubljani. Ta način striženja ni po okusu »zloglasne« pariške mode. (Ako je v obiskurnih gledališčih in barih frizura in moda na tleh, gre pa to tudi na račun — moralni seveda — obiskovalcev!) In mislim, da bomo kmalu imeli zopet staro modo, ki bo pa res pariška in bodo lahko vesela ona dekleta, katerim ne bo treba kupovati judovskih kit. Ena stvar pa ni lepa: šminhanje obraza in ustnic. Pač, vsakdo ima svojo Ahilovo peto. V tem pa mi ni nihče mogel dati povoljnega odgovora, kakor zopet smehljajoči se jud, ki je nepreračunljiv.

V. Katoliški tisk.

Še eno besedo o katoliškem tisku v Parizu. (Mislim sem pisati francoske slike, pa so ostale le pariške — zavoljo prostora — pa bom nadaljeval pozneje.) Največjo pozornost obračajo katoličani na tisk. Kardinal Mercier, ki je letos umrl, je dejal: »Jaz, nadškof, bi raje zadržal zgradbo cerkve, da bi mogel pomagati ustanoviti katoliški dnevnik.« Zato so ustanovili Francozi leta 1919. organizacijo: le Franc de la presse (Frank za časopisje), da morejo vzdrževati katoliško časopisje. Denar ne pomeni nič, ako ni svojelastnega časopisja, dragi moj tovariš delavec! Najagilnejši so

duhovniki pri St. Sulpice, kjer je mnogo katoliških knjigarn, organizacij da vie catholique in v najnovejšem času najodličnejša La bonne presse oo. asumpcionistov. Tu najdeš danes vse v tekmi z judovskim in framasonskim časopisjem in organizacija Maison de la bonne presse se je povzpela že tako visoko, da ima lastno izdelovalnico kinoaparatorov in skioptikonov, da napravila je že tudi dva kinofilma, kojih eden stane 3 milijone frankov. Znan je v Parizu film Male Terezike in Lurških čudežev. Filmovan je pa že tudi roman pisatelja Pierre l'Eremita, ki velja za najboljšega sedanjega ljudskega pisatelja. Prav zdi se mi, da je to roman, ki ga bo začela prihodnji teden priobčevati »Pravica«: »Žena z zaprtimi očmi.« Videl sem v Parizu Pierre l'Eremita. Je župnik v cerkvi sv. Franciška Salskega, visok slók Abbé, z srebrnobelimi lasmi. Nanj so francoski katoličani ponosni. Vsako nedeljo prinese »La Croix« njegov uvodnik, znamenje, da tam sodelujejo vsi pri katoliških dnevnikih, zlasti oni, ki slove. Tudi pri nas bi bila ta praksa zelo dobra in potrebna! S tem zaključujem in pozdravljam vse tovariše!

(Konec.)

čitajte »Pravico«!

Novo moško kolo. Storilci so bili sicer ob tritretju na 3 zjutraj pregnani in zasledovani. Toda brez uspeha. Sedaj so se pa spravile na zasledovanje vse okoliške orožniške postaje. Dne 12. oktobra se je pa posrečilo orožniški postaji v Ivanjih, da je prišla na sled roparjem. Izdalo jih je kolo. Namreč v Mali vasi pri Maruševcu je našla pri bratih Valentinu in Štefanu Bukšič kolo trgovca Magovca. Bila sta takoj aretirana. Pri zaslišavanju sta izdala še svojega soseda, ki je razpečeval razno manufakturno blago za majhen denar. Tudi ta je bil aretiran. Končno je napravilo orožništvo splošno preiskavo ter našlo po raznih shrambah in kletah zelo veliko blaga. V vsem je bilo aretiranih 6 oseb, večji del dobrostoječi kmetje.

Zopet komisija. Te dni je odpotovala v Francijo posebna komisija, obstoječa iz zastopnikov Narodne banke, da prevzame zlatnike, ki se izdelujejo v Franciji. Ta komisija bo prevzela le prvo dobavo zlatnikov.

Ženski kongres se je vršil dne 25., 26. in 27. oktobra na Bledu in sicer kongres takozvanega narodnega ženskega saveza. Kongresu je prisostvovala tudi predsednica mednarodne ženske zveze Lady Aberden. S socialnimi vprašanji posebej se najbrž ni pečal.

V Lukovici pri Domžalah je bil 24. oktobra otvorjen »Zdravstveni dom«, prvi te vrste. Zdravstveni dom ima nalogo, da se predvsem bori proti epidemičnim boleznim.

Trboveljska družba je dobila novega predsednika v osebi Adolfa Minha, veleindustrija v Belgradu. Čudno je to. Premog v Sloveniji, predsednik v Belgradu. Pa saj ima Družba denar.

Država večnih kongresov. Pred kratkim se je vršil v Belgradu kongres trgovskih zbornic, 24. in 25. se je vršil kongres delavskih zbornic, 26. t. m. se je vršil kongres fotografov; nato ženski kongres; konec tega meseca se bo vršil v Zagrebu kongres zasebnih nameščencev. Nedavno se je vršil v Zemunu kongres živilskih delavcev. Kongresi na vseh koncih in krajih.

Elementarna divjanja. V raznih krajih Amerike je divjal tedni silen orkan. Posebno na otoku Kubi je napravil ogromno škodo. V Havani je 650 mrtvih, 6500 pa ranjenih. V cellem je upostožil več kot 10 mest in vasi. Predvse mje trpela škoda sladkorna industrija, ker je deloma porušeni deloma pa več ali manj poškodovanih nad 40 sladkornih tovarn. — Po poročilih iz Newyorka besni nad celo srednjo Ameriko grozno neurje. — V San Francisku so čutili pred nekaj dni več potresnih sunkov. — Tudi v Sloveniji so bili zadnji dnevi vremensko burni. Groenje, dež, nalivi, nazadnje pa sneg. Tako da je bila nevarnost, da nastanejo zopet poplave. Res čudno vreme. — O sličnih neurjih poročajo tudi iz Hercegovine, kjer se boje tudi pred poplavami, ker je Neretva silno narastla.

Krekova mladina.

Knjigovodski in nemški tečaj se pričeta z mesecem novembrom, oba na srednji tehnični šoli, soba št. 5, vhod z Gorupove ulice št. 10 čez dvorišče. — Knjigovodski tečaj se prične v sredo 3. novembra ob 7. uri zvečer, nemški pa v petek 5. novembra ob isti uri. — Tovariši, ki so se priglasili in drugi, ki se še želijo, naj se zberejo na tehnični srednji šoli soba št. 5 še pred 7. uro. Obisk teča-

jev naj bo vedno reden in točen! — Centrala.

Krekova mladina Celje, priredi v nedeljo dne 3. oktobra ob 4. uri popoldne v veliki dvorani Narodnega doma v Celju, predstavo »Mlinar in njegova hči«. Ljudska igra v 5. dejanjih. Ker je čisti dobiček namenjen za nabavo novih knjig v lastni knjižnici, se vljudno vabijo vsi prijatelji delavske mladine.

Trbovlje. Naša podružnica je imela svoj izredni občni zbor dne 24. t. m. Na zbor je poslala centrala svojega zastopnika tov. Hočevarja. Poročila starega odbora so člani sprejeli z zadovoljstvom. Pri volitvah novega odbora so bili izvoljeni sledeči člani: Seme Ivo, načelnik, Golob Ivo, namestnik; Zajc Adolf, tajnik; Gonejšek Anica, namestnica; Fabjan Karl, blagajnik; Poznič Ivo, namestnik; Miklavčič Slavko, Frölich Jakob, preglednika. V razsodišče so bili izvoljeni: Fabjan Karl, Okrogar Viktor, Križnik Filip, Palčič Slavi. — Tov. Hočevar je povdarjal v svojih lepih besedah, da naj novi odbor posveti vse svoje delo kulturi in izobrazbi članov, ki so mu dali zaupanje. Vsak Krekovec mora biti tudi naročnik »Pravice«, ki je njemu duševna opora. Orisal je tudi pomen krščanskega socializma in njegove dolžnosti. Končno se zahvali staremu odboru za dosedanje delovanje, novemu odboru pa želi mnogo uspeha. Govorili so še tov. Križnik, Golob, Seme o dosedanjem in bodočem delovanju. Novi odbor si je začrtal smernice, po katerih bo deloval. Člani pa bomo vsak po svojih močeh pomagali. Upamo, da nas tako vzajemno delovanje pripelje k cilju pravega socializma.

Dopisi.

Preska. V nedeljo dne 24. t. m. se je pri nas vršilo slovesno odkritje spomenika v svetovni vojni padlim vojakom. Dasiravno je bilo deževno vreme, se je slavnost izvršila krasno. Bivši vojni kurat Bonač je, imel ob 10. uri cerkveno opravilo in pridigo o pomenu današnjega slavlja, njegove besede so bile res v srce segajoče, ter so poslušalce do solz ganile. Po sv. maši se je razvil krasen sprevod iz cerkve na pokopališče, kjer stoji spomenik padlim vojakom. Naše delavstvo se je udeležilo z zastavo. K spomeniku pa je položila krasen sveži venec naša strokovna organizacija, isto tako tudi naša mlada kulturna organizacija »Krekova mladina«. Popoldan pa se je v prid spomenika ponovila v Društvenem domu v Preski, predelana Finžgarjeva »Naša kri«. Zopet ob tej priliki je imel krasen govor č. g. vojni kurat Bonač, ki je pozval vse može in fante iz svetovne vojne, da si tudi pri nas ustanove podružnico zveze vojakov iz svetovne vojne, ki ima jako blag namen; skrbeti za ohranitev in olepšavo spomenika padlim vojakom, ter skrbeti za pomoč vojnim invalidom, ter vdovam in sirotam padlih vojakov, ter sploh pomagati vsem svojim članom v raznih nesrečah. Gotovo je, da se bodo tudi naši delavci, bivši vojaki svetovne vojne, vsi včlanili v to organizacijo. Saj ravno ubogi delavec mnogokrat potrebuje pomoči, kojo nuditi je namen te organizacije. Zatorej vsi delavci, vojni tovariši na tozadevni sestanek v nedeljo, dne 31. t. m. v Društvenem domu v Preski po deseti maši dopoldne.

Zagorje ob Savi. Pri nas v Zagorju se bo zidal spomladi nov Društveni dom. Zgrajen bo za Zadržnim do-

mom. Vneti prijatelji prosvetnih organizacij so pridno na delu, da bo uspeh popolnejši. Ker je gradnja novega doma že naša stara težnja, je mnogo upanja, da pri delu ne bo preveč zaprek. S prvim novembrom odpre »Ljudska gospod. zadruga« novo prodajalno v posojilnični hiši ob novi cesti. To je gotovo lep napredek zadržne misli. Upati je, da bo prodajalna uspevala, ker je znano, da imajo Zagorjani zadržni smisel. Pri sprejemanju delavcev pri rudniku se dogajajo nove krivice. Mnogo tistih, ki so bili med letom reducirani, se ne sprejme nazaj. Zgodi se pa, da dobi delo marsikdo, ki ni bil nikoli pri rudniku zaposlen. Gospode pri rudniku prijazno vprašamo, čemu to. Prihodnjic kaj več o tem načinu sprejemanja.

Razno.

Človekoljubna Francija. Ob priliki lanske redukcije je šlo več rudarjev neorganiziranih v Francijo. Ker niso poznali razmer, so padli v roke raznim agentom ter so bili poslani v tujsko legijo. Morali so iti tudi v marokansko vojsko. Ko so to prestali, so upali siromaki, da se bo sedaj zboljšal njihov položaj. Pa so se zelo motili. Sedaj morajo pa delati pri utrjevalnih zgradbah v Maroku kot navadni težaki in to ob slabi hrani. Imperializem in kapitalizem sta dva neočljiva brata in povsod enaka.

Država bo plačevala. Kakor znano, se je lansko leto ponesrečil državni poslanec Hamdija Ajanović. Ko je vozil z avtomobilom čez most na cesti Jajce—Banjaluka, se je most zrušil ter pokopal potnike. Poslanec je bil na mestu mrtev, njegova žena pa težko ranjena, ki je vložila tožbo proti erarju. Te dni je bila država obsojena in sicer bo morala plačati vdovi Ajanović 110.000 Din za bolečine, 245.000 Din pa odškodnine. Za po očetovi smrti rojenega sinčka bo pa morala plačevati vzgojino do 10. leta mesečno 2000 Din, od 10. leta dalje do polnoletnosti pa 1000 Din mesečno. Zgled, kako zna država hraniti. Ko bi postavila pravočasno nov most, bi stal veliko manj, vdova Ajanović bi imela pa moža.

Trgovina z dekleti. Zadnje čase je iz Vojvodine izginilo več deklet. Policijske oblasti so postale pozorne in se začele zanimati za to zadevo. Ker je bil sum, da padajo dekleta najbrže v mreže raznih agentov in da se potem uboge žrtve vozi iz države po Donavi, je stopila jugoslovanska policija v stik z romunsko. In res, trud ni bil zaman. Pred nekaj dnevi je javila policija iz Bukarešta, da je našla na nekem parobrodu 15 deklet iz Vojvodine, Romunije in Slovaške. Dekleta so hoteli zločinci prepeljati v maloazijska in egipčanska pristanišča, od tam pa v javne hiše. Policiji se je namreč zdel sumljiv neki parobrod, ki se je usidral pred pristaniščem v Galacu. Odredila je preiskavo. Po dolgem naporu se ji je posrečilo na dnu parobroda odkriti tajna vrata, ki so vodila v posebne prostore. Da bi bila zbrisana sled za vratmi, so jih zametali s polnimi vrečami. V odkritem oddelku je bilo stlačenih 15 deklet, ki so bila popolnoma sestradana in premražena. Pri zaslišavanju se je izkazalo, da so vse žrtve na široko razpletene trgovine z dekleti. Policija se seveda še bavi s to zadevo. Če meni sedanja družba, da je smrtna kazen še na mestu, potem bi bila umestna v prvi vrsti za take vrste zločinov.

J. Majeršič:

Potreba delavske strokovne izobrazbe.

Da je delavcu potrebna čimvečja strokovna izobrazba, to ve vsak pameten podjetnik, kakor tudi vsak posamezen delavec. Kako vzbuditi med delavstvom veselje do splošne nabefne in strokovne samoizobrazbe, je vprašanje, katero bo treba prej ali slej načeti. Vidimo, kako se ruši današnji gospodarski kapitalistični red. Kriza za krizo se vrste sedaj v eri, drugič v drugi panogi gospodarstva. Brezposelnost narašča. Podjetja propadajo. Vse to kaže, da gospodarstvo ni v pravih rokah. Vsled tega je jasno, da je tudi delavec poklican, da rešuje to stanje. Saj nosi težo vseh kriv vedno le on. Dolžnost strokovne delavske organizacije je, da delavstvu na to pripravljajo, predvsem da ga usposobi, da prevzame v danem slučaju podjetje tudi v lastne roke. Po prevratu bi delavstvo marsikje lahko prevzelo vodstvo obrata, toda delavstvo ni bilo kos takšni nalogi. Prišli bodo še podobni časi; mi se moramo na to pripraviti. Učiti se moramo graditi, vztrajati, pošteno delati in voditi gospodarstvo. Tudi temu vprašanju naj posveča svojo posebno pozornost naša organizacija. Krščanski socialisti hočemo in tudi moramo doseči ureditev gospodarstva na podlagi krščanskega socializma.

Za kratek čas.

Še pod vislicami šaljevec. Neki na smrt obsojeni jetnik je videl, kako ljudje hite in se drenjajo proti vislicam. »Nikar tako ne hitite,« jim zakliče, — jaz sem še tukaj. Brez mene pa utak ne bo nič.

V šoli. Mali Tonček je bil brihten dečko, pa nekoliko len. Gospod katehet je naročil otrokom, da se morajo posebno naučiti iz Zgodb, kako je Bog ustvaril svet. Naslednjo uro je bil med drugimi vprašan tudi Tonček, da naj kaj pove o ustvarjenju sveta. Ker pa je napravil precej napak, ga je zaprl g. katehet. Ko pride domov in ko ga vprašajo, zakaj je bil zaprt, je odgovoril: »Zato, ker sem pri ustvarjenju sveta napravil nekaj napak.«

Nepotrebno razburjanje. Neki mizar je rad popravljal orgle. Vsled tega mu očita orglarski mojster, da je mizaran, ker mu dela konkurenco. Mizar mu pa prav zaupno odgovori: »Ravno nasprotno. Kajti orgle, katere jaz popravim, so popolnoma nerabne in pri tebi naroče potem nove.«

Nekdaj in sedaj. Nekdaj so si ljudje glavo ubijali, kako bi letali po zraku. Ko so se pa naučili, si ubijajo pa kosti.

Trda betica: »Torej avtomobil, Matija, ti je šel čez glavo? Kako dolgo je bilo treba zdraviti?« — Matija: »Menda je bil štiri tedne pri mehaniku.«

Listnica uredništva.

C. G., Grajenšak, p. Vurberg pri Ptuj. Poročamo Vam, da odpošljeno list redno vsaki četrtek zvečer in morate prejeti list najkasneje v petek zvečer. — Mnogim drugim naročnikom: Pri premembri naslova prošimo, da se nam naznani tudi prejšnji naslov, da ne nastanejo neprijetne zmednje. — Dopisnikom: Upoštevajte, da ima list samo 4 strani. Pride pa vse na vrsto.

SVOJ DOM SI ZIDA

kdor je stalen odjemalec v poslovalnicah našega I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani!

Nad 400.000 Din ali 1.600.000 kron se je izplačalo članom na 3% popustu (dividendi) v poslovnem letu 1925/26. Ker obstoji zadruga že nad 30 let, lahko vsak sam izračuni, koliko bi utegnil znašati v tej dobi članom napravljeni prihranki.

Priglasite novih članov sprejemajo vse naše poslovalnice.